

Statsrådets beslut om målen för försörjningsberedskapen

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
2. Utgångspunkter för genomförande av försörjningsberedskapen.....	3
2.1 Försörjningsberedskapens förändrade verksamhetsmiljö	5
2.2 Försörjningsberedskapens nordiska, europeiska och globala dimension.....	6
3. Utvecklingsobjektens bakgrunder och mål	7
3.1 Kritisk infrastruktur.....	7
3.2 Det digitala samhället.....	8
3.3 Medborgarnas beredskap.....	10
3.4 Försörjningsberedskapens regionala dimension.....	11
3.5 Lägesbevakning och framförhållning i försörjningsberedskapen	12
3.6 Kompetens och tillgång på kompetent arbetskraft.....	13
4. Om målen för försörjningsberedskapen och utvecklingsobjekten inom olika förvaltningsområden	14
4.1 Energiförsörjningen.....	14
4.2 Kontinuiteten i transporterna.....	16
4.3 Livsmedelsförsörjningen	18
4.4 Vattenförsörjningen.....	19
4.5 Avfallshanteringen	20
4.6 Den kritiska industrin	20
4.7 Byggnad och underhåll av den fysiska infrastrukturen	21
4.8 Social- och hälsovården samt den sociala tryggheten.....	21
4.9 Finansiella tjänster.....	23
4.10 Klimatförändringar, extrema väderhändelser och rymdväder.....	23
4.11 Rymdsektorn	24
4.12 Räddningsväsendets, befolkningsskyddets och polisens försörjningsberedskap	24
4.13 Informationsförmedling.....	25
4.14 Den militära försörjningsberedskapen.....	25
5. Utveckling och finansiering av försörjningsberedskapsverksamheten	26
6. Uppföljning av statsrådets mål	27
7. Ikraftträdande	27

Statsrådets beslut om målen för försörjningsberedskapen

Statsrådet har på föredragning av arbets- och näringsministeriet och med stöd av 2 § 2 mom. i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992) beslutat:

1. Inledning

Finlands säkerhetspolitiska omgivning har förändrats på ett fundamentalt sätt. Detta återspeglas även i verksamheten kring försörjningsberedskapen. De nya och mer allvarliga hoten förutsätter att tryggnaden av försörjningsberedskapen och nivån av beredskap förstärks. Inom utvecklandet av försörjningsberedskapen ligger fokus under de närmaste åren på beredskap också inför militära hot och hybridhot.

Enligt lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen uppställer statsrådet de allmänna målen för försörjningsberedskapen, i vilka beredskapsnivån fastställs med beaktande av minimibehoven för befolkningen och ett nödvändigt näringsliv samt för försvaret. I statsrådets beslut om målen för försörjningsberedskapen fastställs utgångspunkterna, principerna och de nationella målen för den nationella försörjningsberedskapen, för att försörjningsberedskapens nivå och omfattning ska motsvara de krav som den förändrade säkerhetspolitiska omgivningen ställer. Det är nödvändigt att säkerställa en tillräcklig nivå på försörjningsberedskapen, så att den produktion, service och infrastruktur som är nödvändig med tanke på befolkningens försörjning, näringslivet och försvaret kan tryggas även vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden.

Försörjningsberedskapen stärks förutom på nationell nivå också genom att man utvecklar det internationella samarbetet via EU och Nordatlantiska fördragsorganisationen Nato samt bilateralt med olika stater. Det nordiska beredskaps- och försörjningsberedskapssamarbetet utvecklas.

Beslutet är inte juridiskt bindande på samma sätt som en lag. Beslutet ger dock styrning och riktlinjer för statens central- och regionförvaltning samt kommunala myndigheter, välfärdsområden och andra sådana aktörer som inom sitt eget förvaltningsområde svarar för försörjningsberedskapen samt för dess ledning och utveckling. Planeringen av försörjningsberedskapen utförs i samarbete med såväl de ministerier som ansvarar för regionutvecklingen och sammanhållningspolitiken som aktörer på de regionala och lokala nivåerna. Försörjningsberedskapen ska ses som en del av planeringen och genomförandet av regionutvecklingen.

Beslutet påverkar också planeringen och styrningen av Försörjningsberedskapscentralens horisontella verksamhet samt den operativa verksamheten och strategiarbetet vid centralen. Bärkraften hos försörjningsberedskapsfonden, som Försörjningsberedskapscentralen förvaltar, måste bedömas och fondens medel måste vara tillräckliga för att verkställa beslutet om målen för försörjningsberedskapen och för att snabbt kunna vidta de åtgärder som verksamhetsmiljön kräver och svara på dess föränderliga utmaningar. Försörjningsberedskapsfondens bärkraft ska tryggas på lång sikt genom att grunderna för bestämmande av försörjningsberedskapsavgiften bedöms i samband med reformen av försörjningsberedskapslagstiftningen.

Genomförandet av målen i beslutet kan kräva tilläggsfinansiering. Beslut om detta fattas inom processerna för planen för de offentliga finanserna, budgetförslaget och tilläggsbudgeten. Eventuella finansieringsalternativ från EU och Nato ska också utnyttjas.

För att följa upp genomförandet av beslutet om målen för försörjningsberedskapen utarbetas en verkställighetsplan där de olika myndigheternas ansvar och en noggrannare tidsplan för åtgärderna fastställs.

Utöver beslutet uppdateras och utvecklas bestämmelserna om försörjningsberedskapen så att de motsvarar de krav som förändringarna i omvärlden ställer. Arbets- och näringsministeriet har tillsatt en bred arbetsgrupp som ska bereda reformen av försörjningsberedskapslagstiftningen. Avsikten är att regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen ska överlämnas till riksdagen hösten 2025.

I Försörjningsberedskapscentralens verksamhet ägnas särskild uppmärksamhet åt moderniseringen av praxis kring den materiella beredskapen inom försörjningsberedskapen, så att den kan tillgodose de behov som de snabba förändringarna har medfört. Dessutom utvärderas och utvecklas Försörjningsberedskapscentralens programarbete.

Beslutet har beretts i ett omfattande förvaltningsövergripande samarbete där olika intressentgrupper har hörts. Försörjningsberedskapsrådet, som utnämns av statsrådet, har deltagit i beredningen av beslutet genom att lyfta fram synpunkter från den privata och tredje sektorn inom försörjningsberedskapsorganisationens sektorer och pooler. Det gavs sammanlagt 130 utlåtanden om utkastet till beslut om målen. Ministerierna har i samband med beredningen sett över tillräckligheten av beredskapen inom sina egna förvaltningsområden, inklusive den materiella beredskapen. Vid beredningen av beslutet om målen har även andra pågående redogörelse- och strategiprojekt som har samband med beslutet tagits i beaktande.

2. Utgångspunkter för genomförande av försörjningsberedskapen

Med försörjningsberedskap avses tryggnad av sådan kritisk produktion, service och infrastruktur som är nödvändig för befolkningens försörjning, landets näringsliv och landets försvar vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Utgångspunkterna för den nationella försörjningsberedskapen är en välfungerande nationell och internationell marknad, en mångsidig bas i fråga om industri och annan produktion, en stabil offentlig ekonomi och en konkurrenskraftig samhällsekonomi. Tryggnaden av försörjningsberedskapen stöder sig på välfungerande internationella politiska, ekonomiska och tekniska förbindelser, inklusive trafikleder, samt på kontinuiteten i dem. Ansvar för beredskapen inför försörjningsberedskapskriser ligger alltid på den nationella nivån. Denna beredskap kompletteras av den internationella beredskapen.

Försörjningsberedskapens verksamhetsfält ska vara tydligt. Det är omöjligt att på förhand bereda sig på alla risker, och alla allvarliga störningar är inte sådana att de kan hanteras med hjälp av försörjningsberedskapsåtgärder.

Försörjningsberedskapen är en del av den övergripande säkerheten enligt säkerhetsstrategin för samhället. Med den övergripande säkerheten avses en samarbetsmodell för den finländska beredskapen. Med tanke på försörjningsberedskapen är det viktigt med växelverkan mellan olika aktörer (myndigheter, den privata sektorn, organisationer och medborgare) på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Samarbetsmodellen för den övergripande säkerheten har fastställts i statsrådets principbeslut om säkerhetsstrategin för samhället (Statsrådets principbeslut av den 2 november 2017).

Den nationella riskbedömningen går ut på att identifiera risker som har stor nationell betydelse och bedöma deras konsekvenser för samhällets vitala funktioner. Den nationella riskbedömningen har en

koppling till den nationella beredskapen och lägger grunden för den beredskap som avses i säkerhetsstrategin för samhället. Olika aktörers gemensamma riksomfattande riskbedömningshelhet består av den nationella riskbedömningen och de regionala riskbedömningarna.

Tryggandet av samhällets vitala funktioner leds, övervakas och samordnas av statsrådet samt av det behöriga ministeriet inom respektive förvaltningsområde. Ministerierna ansvarar för försörjningsberedskapen och utvecklar den inom sina respektive ansvarsområden i enlighet med reglementet för statsrådet (262/2003) och speciallagstiftningen. Inom varje förvaltningsområde ska man kontinuerligt även bedöma riskerna i anslutning till försörjningsberedskapen. Försörjningsberedskapen utvecklas aktivt genom förvaltningsövergripande samarbete.

I samband med totalreformen av beredskapslagen (1552/2011) genomförs inom alla förvaltningsområden en helhetsbedömning av lagstiftningen i fråga om störnings- och krissituationer inom varje sektor.

Försörjningsberedskapscentralen, som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, har till uppgift att utveckla samarbetet mellan den offentliga sektorn och näringslivet i försörjningsberedskapsärenden. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för styrningen av Försörjningsberedskapscentralen. Styrningen utvecklas systematiskt så att målen för de behöriga ministeriernas respektive förvaltningsområden beaktas mer systematiskt än för närvarande i samarbetet med Försörjningsberedskapscentralen. Vid utvecklandet av styrningen beaktas också strategiska styrdokument på statsrådsnivå och lagstiftning som påverkar verksamheten. I samband med reformen av försörjningsberedskapslagstiftningen ska Försörjningsberedskapscentralens styrningsmodell också ses över.

Försörjningsberedskapscentralens styrelse styr sektorernas och poolernas arbete och fastställer de allmänna målen för deras verksamhet. I samarbetet kring försörjningsberedskapen deltar företag, myndigheter och organisationer som är väsentliga med tanke på försörjningsberedskapen. Försörjningsberedskapsorganisationens sektorer, pooler och kommittéer bildar en samarbetsstruktur som i stor omfattning täcker de värde- och leveranskedjor som är väsentliga med tanke på försörjningsberedskapen samt de centrala aktörer som verkar inom dessa. Aktörer inom den privata sektorn äger och driver till största delen den infrastruktur, service och produktionsverksamhet som är kritisk för försörjningsberedskapen. Företagen har därför en mycket viktig roll i försörjningsberedskapsorganisationen.

Många kritiska företag är i utländsk ägo eller multinationella. Också organisationer som är offentligt styrda behöver produktionsinsatser från den internationella marknaden för att kunna bedriva sin verksamhet.

Företagen ansvarar för sin egen beredskap och kontinuitetskontroll samt för fullgörandet av de skyldigheter som anges i sektorslagstiftningen. Företagen förbereder sig i sin egen verksamhet på sådana risker som utgör ett hot mot förutsättningarna för deras affärsverksamhet. Försörjningsberedskapscentralen har till uppgift att stödja företag som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen så att försörjningsberedskapen så väl som möjligt kan tryggas vid allvarliga störningar under normala förhållanden samt under undantagsförhållanden.

I vissa situationer räcker det inte med beredskap på marknadsvillkor eller avtalsvillkor för att uppnå den nivå på försörjningsberedskapen som krävs i det förändrade säkerhetsläget. Inom alla förvaltningsområden måste man identifiera de utvecklingsobjekt som är centrala med tanke på

utvecklandet av försörjningsberedskapen samt göra en helhetsöversyn av bestämmelserna om störnings- och krissituationer för att säkerställa att bestämmelserna är uppdaterade och fungerande.

De ministerier som ansvarar för beredskapen ska tillsammans med Försörjningsberedskapscentralen organisera sin verksamhet på så sätt att konkurrensneutraliteten mellan ekonomiska aktörer inte äventyras, såvida det inte med hänsyn till landets försvar eller den nationella säkerheten finns vägande skäl som hänför sig till undantagsförhållanden.

Statsrådet utfärdade den 23 maj 2024 ett nytt principbeslut som styr statens ägarpolitik (statsrådets publikationer 2024:28). Enligt principbeslutet beaktar den statliga ägaren den geopolitiska dimensionen och försörjningsberedskapsaspekterna för Finlands del bland annat i ägarstrategierna för olika bolag och vid fastställandet av det samhällliga intresset.

Enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) fördelas lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapet Åland mellan riket och landskapet. Behörighet i förvaltningsärenden bestäms utifrån fördelningen av lagstiftningsbehörigheten. Landskapet Åland och riket har därmed förvaltningsbehörighet i de ärenden som hör till deras respektive lagstiftningsbehörighet. Försörjningsberedskapen för Åland faller delvis inom landskapets och delvis inom rikets behörighet i enlighet med vad som anges ovan. Myndigheterna samarbetar i beredskapsfrågor i enlighet med vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000). Åland är demilitariserat. Försörjningsberedskapsåtgärderna måste anpassas för att trygga säkerheten och försörjningsberedskapen samtidigt som Ålands demilitariserade status bevaras.

2.1 Försörjningsberedskapens förändrade verksamhetsmiljö

Rysslands militära angrepp mot Ukraina har på ett allvarligt och långvarigt sätt destabiliserat Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska omvärld. De spänningar som Rysslands anfallskrig skapat och den tilltagande stormaktsrivaliteten mellan västländerna och Kina utmanar den nuvarande försörjningsberedskapen, som baserar sig på långa och sårbara globala leveranskedjor. Skadorna på gasledningen och datakabeln mellan Finland och Estland framhäver också sårbarheten hos den kritiska undervattensinfrastrukturen. Den förändrade verksamhetsmiljön kräver att man i synnerhet prioriterar och utvecklar skyddet av kritisk infrastruktur och kritiska tjänster, cybersäkerheten, tillgången till de mest kritiska förnödenheterna samt bemötandet av snabbt föränderliga hybridhot.

I och med digitaliseringen av samhällets funktioner har olika tjänster och processer i stor utsträckning kommit att basera sig på informations- och kommunikationsteknik, automatiska system, sensorteknik samt fungerande datakommunikationsförbindelser. Samtidigt har kontinuiteten i samhällets digitala funktioner och tjänster blivit beroende av den digitala infrastrukturen, dess tjänster och de ofta långa och internationella leveranskedjorna för de aktörer som producerar dessa tjänster.

Digitaliseringen förutsätter att verksamhetsmodellen för försörjningsberedskapssystemet och principerna för genomförandet kontinuerligt ses över och förbättras och att man drar nytta av de möjligheter som digitaliseringen erbjuder.

Gränsöverskridande hot, såsom pandemier och CBRNE-hot, kan störa uppnåendet av målen för försörjningsberedskapen. Med CBRNE-hot avses missbruk av kemiska ämnen (C), biologiska patogener (B), radioaktiva ämnen (R), kärnvapen (N) och explosiva ämnen (E) och olycksrisker som hänför sig till dem. Man kan inte på ett effektivt sätt förbereda sig på gränsöverskridande hot enbart genom nationella åtgärder.

Klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald påverkar samhället och dess vitala funktioner på olika sätt, och deras framskridande utgör en risk för Finlands försörjningsberedskap. Begränsningen av och anpassningen till klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald samt ren energi beaktas i utvecklandet av försörjningsberedskapen och i åtgärderna, om inte tryggheten av försörjningsberedskapen förutsätter något annat.

När det gäller försörjningsberedskapens verksamhetsmiljö påverkar befolkningsstrukturens utveckling alla regioner, sektorer och aktörer. Faktorer i anslutning till befolkningsstrukturen som inverkar negativt på försörjningsberedskapen ska identifieras och förebyggas.

2.2 Försörjningsberedskapens nordiska, europeiska och globala dimension

För att försörjningsberedskapen ska kunna tryggas behövs ett mer omfattande samarbete med Sverige, de övriga nordiska länderna och länderna kring Östersjön samt med EU och Nato och deras medlemsstater. Genom bilateralt samarbete med olika stater och partner kan man stärka den inhemska försörjningsberedskapen. Inom olika förvaltningsområden ska man identifiera sådant samarbete som direkt eller indirekt främjar försörjningsberedskapen och som ur Finlands synvinkel är till nytta.

Det nordiska samarbetet för att utveckla beredskapen är aktivt och har långa traditioner. Det skapar också goda förutsättningar för att utveckla den civil-militära samverkan samtidigt som man stärker den övergripande säkerheten i samhället. I och med att Finland och Sverige blivit medlemmar i Nato omfattas alla de nordiska länderna i egenskap av alliansmedlemmar av den gemensamma försvarsplaneringen och arrangemangen i anslutning till värdlandsstöd.

Verksamhetsmodellerna för det internationella försörjningsberedskapsarbetet kan till exempel ta sig uttryck som gemensamma upplag, mekanismer för lämnande och mottagande av internationellt bistånd, produktionsreserveringar, gemensam upphandling samt forsknings- och utvecklingspolitik.

Finland främjar skapandet av en beredskapsunion inom EU som bygger på den övergripande säkerheten och utarbetandet av en strategi för beredskapsunionen (EU/171/2023-VNK-25). Strategins utgångspunkt är den övergripande säkerheten och den ska beakta beredskapsbehovet i fråga om störningar och krissituationer i alla sektorer inom EU-politiken. Syftet med strategin är att förbättra samordningen mellan sektorerna, förbättra lägesbilden över beredskapen samt att sammanställa åtgärderna och planerna för att stärka beredskapen inom olika sektorer till en koherent politik. Vidare är syftet med strategin att utveckla unionens och medlemsstaternas beredskap och deras samarbete kring den samt att i så stor utsträckning som möjligt beakta också näringslivets, tredje sektorns och medborgarnas roll i beredskapen. Nätverk på EU-nivå mellan aktörer inom den privata sektorn som är kritiska med tanke på beredskapen och försörjningsberedskapen ska också inrättas. Syftet med nätverken är att främja beredskapssamarbetet mellan aktörerna och utbytet av bästa praxis med beaktande av en fungerande inre marknad och rättvisa konkurrensförhållanden.

På EU-nivå måste man utöver den materiella beredskapen också utveckla kontinuitetskontrollen. Upprättandet av produktionsförmåga och bevarandet av den befintliga kapaciteten inom EU:s område bör främjas, särskilt inom sektorer som är strategiskt viktiga med tanke på Finlands försörjningsberedskap. Man måste se till att EU:s inre marknad fungerar i olika krissituationer. Man måste också upprätthålla sådan produktion och sådana logistiska förbindelser som möjliggör en tillräcklig produktionsförmåga inom EU:s område för den kritiska industrin. Samtidigt är det viktigt att beakta den globala marknaden och se till att EU förblir en konkurrenskraftig och öppen marknad samt att stödja diversifieringen av företagens produktionskedjor genom att utveckla EU:s nätverk av frihandelsavtal och partnerskap.

Nato spelar en viktig roll i utvecklingen av den gemensamma militära planeringen och kapaciteten. Natos förmåga att genomföra och planera insatser för det kollektiva försvaret förutsätter betydande stöd från de civila myndigheterna och den privata sektorn. Medlemmarna i Nato svarar för sin egen nationella resiliens, men Nato ställer upp gemensamma mål för medlemsstaterna, följer upp huruvida målen uppnås och stöder medlemsstaterna i uppnåendet av dem, inklusive i fråga om arrangemang kring värdlandsstöd. Dessa ska beaktas i det nationella försörjningsberedskapsarbetet som en del av totalförsvaret.

3. Utvecklingsobjektens bakgrunder och mål

3.1 Kritisk infrastruktur

Med den kritiska infrastrukturen har man traditionellt avsett de basstrukturer och tjänster samt funktioner i anslutning till dem som är nödvändiga för att samhällets vitala funktioner ska kunna upprätthållas. Den kritiska infrastrukturen omfattar såväl fysiska anläggningar och konstruktioner som elektroniska och digitala funktioner och tjänster. Bland annat system för produktion, överföring och distribution av energi, anskaffningen av råvaror, transport- och logistiktjänster och trafiknät, undervattenskablar, undervattensrör, underjordiska kablar och underjordiska rör, samhällets informationsresurser och informationssystem och dess kommunikationsnät och kommunikationstjänster, betalningsrörelse- och värdepapperssystem, tryggnads system för tidsbestämning och positionering, system för övervakning av datakommunikation och miljöförhållanden, satellitsystem som stöder Försvarets och andra myndigheters arbete, strukturer som möjliggör rymdverksamhet (fysiska såväl som övriga strukturer) med tillhörande applikationer, livsmedels- och vattenförsörjning och avfallshantering samt social- och hälsovården utgör delar av den kritiska infrastrukturen.

Bestämmelser om kritiska entiteters skyldigheter att stärka sin motståndskraft finns i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2557 om kritiska entiteters motståndskraft och om upphävande av rådets direktiv 2008/114/EG (*CER-direktivet*). I direktivet finns även bestämmelser om regler för tillsyn av kritiska entiteter, för efterlevnadskontroll och för identifiering av kritiska entiteter av särskild europeisk betydelse. I direktivet fastställs också gemensamma regler för samarbete mellan medlemsstaterna och rapportering om tillämpningen av direktivet. Det föreskrivs särskilt om medlemsstaternas skyldigheter att göra riskbedömningar och identifiera sådana kritiska entiteter som tillhandahåller viktiga tjänster. Direktivet ska genomföras på ett effektivt sätt nationellt. Syftet med direktivet är att stärka den kritiska infrastrukturens resiliens, att förbättra entiteternas motståndskraft i fråga om störningar samt deras kontinuitetskontroll och att på så sätt stärka den samhälleliga resiliensen och den nationella säkerheten. De beredskapsskyldigheter som har fastställts för privata aktörer och verksamhetsmodellen för myndighetssamarbete stöder strukturerna för samarbete mellan privata aktörer och myndigheter.

I CER-direktivet ingår också en definition av kritisk infrastruktur. Enligt definitionen avses med kritisk infrastruktur en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, eller en del av en tillgång, en anläggning, utrustning, ett nätverk eller ett system, som krävs för tillhandahållandet av en samhällsviktig tjänst. Med samhällsviktig tjänst avses enligt direktivet en tjänst som är avgörande för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner, ekonomisk verksamhet, folkhälsa och allmän säkerhet, eller miljön.

Den kritiska infrastrukturen upprätthålls till en stor del av näringslivets aktörer, vars verksamhet ofta är beroende av varandra. Flera myndigheter har myndighetsuppgifter i anslutning till den kritiska infrastrukturen.

För Finland är EU:s förmåga att agera i kriser som drabbar Europa särskilt viktig. Detta inbegriper utvecklingen av förmågan att bemöta hybridhot (den så kallade verktygslådan för hantering av hybridhot). EU:s verktygslåda för hantering av hybridhot sammanställer olika EU-instrument som vid hybridhot kan utnyttjas i koordinerade svar.

I och med förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön bereder sig Finland på att bli föremål för exceptionella och mångsidiga metoder för hybridpåverkan på både kort och lång sikt. Skyddandet av samhällets handlingsförmåga och vitala funktioner, befolkningens hälsa, välfärd och försörjning, landets näringsliv och sådan kritisk infrastruktur som är nödvändig med tanke på landets försvar ska förbättras. Vid bedömningen av metoderna för trygghet av den kritiska infrastruktur som upprätthåller samhällets vitala funktioner ska tillräckligt höga krav ställas i fråga om alla sådana förhållanden som hotar kontinuitetskontrollen, med beaktande av de olika behoven i varje sektor. Skyddsåtgärderna ska omfatta förebyggande åtgärder, åtgärder under störningar och åtgärder i efterhand. För att detta mål ska uppnås behövs förutom reglering och avtalsbaserad beredskap också ett omfattande samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn på flera olika nivåer.

Samarbetet och informationsutbytet mellan de ansvariga ministerierna, Försörjningsberedskapscentralen och andra myndigheter fördjupas när det gäller fastställande, identifiering och skyddande av kritiska objekt. Dessutom ser man över behovet av att skydda information som gäller den kritiska infrastrukturen, såsom geografisk information. Vid allvarliga störningar under normala förhållanden möjliggörs ledningen och samarbetet under störningen av den lednings- och samarbetspraxis och de samarbetsplattformar som de ansvariga ministerierna, Försörjningsberedskapscentralen, andra myndigheter och aktörer inom näringslivet kommit överens om. Särskild uppmärksamhet ägnas åt drivandet och utvecklandet av sådan praxis och sådana samarbetsplattformar samt åt att göra dem smidigare.

Skyddandet av den kritiska infrastrukturen förbättras genom att lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012) (*företagsköpslagen*) revideras så att riskerna för den nationella säkerheten och försörjningsberedskapen och för bredspektrig påverkan beaktas effektivare än för närvarande. De företag som är av avgörande betydelse för den kritiska infrastrukturens funktion är föremål för tillsyn enligt företagsköpslagen. Också fastighetsinnehav övervakas med beaktande av trygghet av försörjningsberedskapen, i enlighet med lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019) och lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter för säkerställande av den nationella säkerheten (468/2019).

Försörjningsberedskapscentralen stöder tillsammans med försörjningsberedskapsorganisationen de kritiska företagen inom näringslivet i deras beredskapsplanering samt främjar åtgärder för att verksamheten vid dessa objekt ska tryggas. Dessutom sörjer Försörjningsberedskapscentralen i samarbete med företag och myndigheter för en kontinuerlig utveckling av kapaciteten att reagera, samarbeta och reparera. Den gemensamma övningsverksamheten samt testningen av planer och beredskapsarrangemang utvecklas för att åtgärda de svagheter som identifierats vid beredskapsövningarna och för att implementera lärdomarna till stöd för beredskapen hos de kritiska företagen. Till exempel sådana övningar som hänför sig till cybersäkerheten och resultaten av dessa övningar har i och med samhällets digitalisering betydelse för nästan alla sektorer.

3.2 Det digitala samhället

Genom att stärka det digitala samhällets funktionssäkerhet och trygghet främjar man kontinuiteten i samhällets vitala funktioner och uppnåendet av målen för försörjningsberedskapen. Vid säkerställandet av det digitala samhällets säkerhet och i fråga om dess motståndskraft beaktas särskilt

den digitala infrastrukturen, digitala informationsresurser och system samt cybersäkerheten. Vid tryggheten av dessa ska övervaknings- och kontrollarrangemangen, det fysiska och tekniska skyddet, de behövliga datakommunikationsförbindelserna samt speglingar och redundanser i de tekniska systemen beaktas. Dessutom ska det ses till att det finns kapacitet att korrigeras fel och att det finns tillgång till el, reservdelar, kompetens och andra nödvändiga resurser samt att verksamhets- och leverantörsnätverken tryggas och drivs.

För att försörjningsberedskapen ska kunna tryggas måste samhället kunna tåla störningar i den digitala verksamhetsmiljön med hjälp av sådana ersättande funktionssätt, reservsystem och datakommunikationsförbindelser i reserv som täcker systemen. I samband med att digitaliseringen utvecklas utvecklar man också nätverkssamarbetet för den digitala säkerheten till stöd för verkställandet av försörjningsberedskapsåtgärderna.

Digital infrastruktur

Inom den digitala säkerheten är det primära målet med försörjningsberedskapen att säkerställa funktionen hos de datakommunikationsförbindelser och tjänster som behövs för samhällets kritiska funktioner, också i gleset befolkade områden, samt deras motståndskraft och resiliens. Åtgärderna måste omfatta säkerställandet av internationella datakommunikationsförbindelser och den behövliga reparationsförmågan även när det gäller datakommunikationsförbindelser under havsytan. En av de viktigaste prioriteringarna är utvecklingen av satellitpositionering, tidsbestämning och säkra satellitförbindelser. Vid tryggheten av den digitala infrastrukturen utnyttjas i möjligaste mån internationellt samarbete, särskilt i de nordiska länderna.

Digitala informationsresurser

När det gäller de digitala informationsresurserna är det viktigaste att trygga informationens användbarhet samt tillgången till, integriteten hos och skyddet av datatillgångar så att man kan lita på dem också vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Kontinuitetskontrollen i fråga om säker överföring och lagring av kritisk information måste säkerställas. Dessutom ska det säkerställas att det i de öppna databaserna inte finns fri tillgång till sådana uppgifter om för försörjningsberedskapen kritiska sektorer och objekt som kan äventyra den nationella säkerheten, försvaret eller den militära försörjningsberedskapen. Skyddet av kritiska nationella informationsresurser är av högsta prioritet i situationer där den internationella datakommunikationen har begränsats eller där den måste begränsas på initiativ av Finland.

De informationsresurser, informationstjänster och datasystem som är kritiska för samhället fastställs och identifieras, och deras funktionssäkerhet och allmänna säkerhet säkerställs.

Digitala system

Vid tryggheten och utvecklandet av försörjningsberedskapen för de digitala system som är kritiska för samhället ska kontinuiteten i de befintliga systemens kritiska funktioner beaktas och nya lösningar för att hantera de hot som snabbt kan uppstå i samband med den digitala omställningen utvecklas med framförhållning. Bland dessa lösningar ingår de nationella lägesbildssystemen för hantering av störningar, systemen för cybersäkerhet och cyberförsvaret, de nationella krypteringstekniska förmågorna samt ny teknik och dess producenter. I samband med att till exempel kvanttekniken, tekniken för artificiell intelligens och robotiken utvecklas ska deras konsekvenser för försörjningsberedskapen och kontinuitetskontrollen beaktas i beredskapen. Inom den närmaste framtiden bör man ägna större uppmärksamhet åt skyddandet av såväl när- som fjärrstyrda

automatiska system och andra system i den byggda miljön, i synnerhet när de hänför sig till funktioner i den kritiska infrastrukturen.

Cybersäkerhet

Finland förbereder sig på cyberhot med framförhållning. Cybersäkerhet är ett tema som omfattar alla förvaltningsområden. Den nationella cybersäkerhetsstrategin har uppdaterats så att den motsvarar den förändrade omvärlden (Strategi för cybersäkerheten i Finland 2024-2035, Statsrådets kanslis publikationer 2024:12). Cybersäkerheten i samhällets kritiska funktioner ska utvecklas så att planeringen och genomförandet av beredskapsåtgärderna baserar sig på riskhantering och så att cybersäkerheten under systemens livscykel och specialbehoven för varje sektor beaktas. Man beaktar skyddandet av funktioner, upptäckandet av störningar och förmågan att reagera på dem samt resiliensen.

EU har reagerat på den förändrade cybermiljön genom att anta Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2555 om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen, om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 och direktiv (EU) 2018/1972 och om upphävande av direktiv (EU) 2016/1148 (NIS 2-direktivet). NIS 2-direktivet förenhetligar miniminivåerna för riskhanterings- och rapporteringsskyldigheter beträffande cybersäkerheten inom kritiska samhällssektorer. Finland genomför direktivets förpliktelser som en del av den nationella lagstiftningen.

I syfte att trygga försörjningsberedskapen ska cybersäkerheten stärkas i nära samarbete med näringslivet och tredje sektorn på såväl nationell som internationell nivå, med beaktande av att en stor del av den kritiska infrastrukturen är i privat ägo. Den finländska kompetensen i fråga om cyber- och informationssäkerhet ska tryggas genom konkreta satsningar på utbildning inom området. När det gäller att öka kompetensen i fråga om cyber- och informationssäkerhet inom den offentliga sektorn betonas särskilt möjligheten till fortbildning. Till stöd för kritiska aktörer ska det produceras en lägesbild, ett informationsutbyte och en observationsförmåga av tillräcklig kvalitet för att fastställa och genomföra aktuella skyddsåtgärder. Övningar ska ordnas i tillräcklig omfattning till stöd för utvecklingen av beredskapsåtgärderna, upprätthållandet av beredskapen och samarbetet.

3.3 Medborgarnas beredskap

Den egna beredskapen samt god säkerhetskompetens hos befolkningen utgör viktiga delar av beredskapen i allmänhet och försörjningsberedskapen i synnerhet och stärker den samhälleliga resiliensen. Hushållens egen beredskap ger myndigheterna handlingsutrymme och frigör myndigheternas resurser för att återställa läget vid olika krissituationer. En väl genomförd beredskap för hushållen stärker i sig avsevärt den samhälleliga resiliensen. Hushållens förmåga att agera i krissituationer måste utvecklas målmedvetet. Den medborgerliga kompetensen, inklusive medie- och informationskunnigheten, ska beaktas som en del av undervisningen och utbildningen. Också verksamhetsmodellerna för hushållens egen beredskap ska utvecklas genom ökad utbildning och kommunikation. Kommunikationen ska ske på flera olika språk och via flera olika kanaler. Organisationsfältet spelar också en viktig roll för beredskapen och vid hanteringen av krissituationer av olika slag samt när det gäller utbildning och kommunikation om sådana färdigheter. I krissituationer är det dessutom väsentligt med tydlig myndighetskommunikation i rätt tid.

Myndigheterna och organisationerna har tillsammans utarbetat rekommendationer om 72 timmars beredskap för hushållen. Innehållet i beredskapsrekommendationerna samt sådan beredskapsverksamhet som involverar lokalsamhällena ska utvecklas. Ett utbildningsprogram som baserar sig på rekommendationerna har upprättats.

Den mentala kriståligheten är en del av den övergripande säkerheten. God mental kristålighet främjar återhämtningen efter kriser. Medborgarnas förtroende för myndigheter och politiska beslut har stor betydelse för samhällets mentala kristålighet samt för förmågan att klara av kriser och återhämta sig från dem. Också kultur stöder den mentala kriståligheten.

Den egna beredskapen kan stärkas genom fiske, jakt, plockning av vilda bär och svamp samt husbehovsodling. Genom att nyttja naturen för rekreation kan medborgarna upprätthålla sin fysiska och mentala kondition samt sin funktionsförmåga i olika situationer. Med nyttjande av naturen för rekreation avses att man på fritiden rör sig och vistas i naturen i rekreationssyfte. Tryggandet av medborgarnas möjligheter till skytteträning på egen hand stärker den medborgerliga kompetensen, den fysiska konditionen och funktionsförmågan hos hobbygrupperna när det gäller såväl upprätthållandet av den övergripande säkerheten under normala förhållanden som olika krissituationer. De ansvariga myndigheterna säkerställer att möjligheterna till skytteträning är omfattande.

3.4 Försörjningsberedskapens regionala dimension

Målet med försörjningsberedskapsverksamheten på regional nivå är att den regionala verksamhet som är kritisk med tanke på försörjningsberedskapen tryggas genom samarbete mellan olika aktörer särskilt vid långvariga och allvarliga störningssituationer. Den regionala försörjningsberedskapsverksamheten stöder och utvecklar dessutom det motståndskraftiga samarbetet mellan olika aktörer. Till huvuduppgifterna för den regionala försörjningsberedskapsverksamheten hör att stödja näringslivets och myndigheternas kontinuitetskontroll och samordna beredskapsåtgärderna, driva och utveckla samarbetsnätverken för beredskapen inom näringslivet, utföra regionala riskbedömningar med tanke på försörjningsberedskapen och kontinuerligt utveckla den regionala försörjningsberedskapen.

De myndigheter som svarar för beredskapen och försörjningsberedskapen samt försörjningsberedskapsorganisationen upprätthåller och utvecklar den sektorsövergripande beredskap på regional nivå som behövs för att trygga försörjningsberedskapen samt säkerställer det regionala samarbetet och informationsutbytet mellan näringslivet, den offentliga förvaltningen och tredje sektorn, med beaktande av lokala sammanslutningar. I utvecklingsarbetet beaktas regionala och lokala särdrag och skillnader som har betydelse för beredskapen. Utvecklandet av försörjningsberedskapsorganisationens regionala verksamhet och samordnandet av den med den övriga verksamheten ska fortsättas. Samordnandet av den regionala och lokala beredskapen främjas i enlighet med Säkerhetskommitténs rekommendation av den 22 juni 2022¹.

Som en del av statens regionförvaltningsreform ska en del av NTM-centralernas nuvarande uppgifter och dessutom vissa andra utvecklings- och finansieringsuppgifter koncentreras till de livskraftscentraler som ska inrättas. Uppgiften att samordna den regionala beredskapen ses över som en del av regionförvaltningsreformen. Samarbetet mellan den offentliga förvaltningen och näringslivet i försörjningsberedskapsfrågor kommer i fortsättningen att stödjas av de nya livskraftscentralerna. Målet är att livskraftscentralreformen ska genomföras 2026.

Ministerierna kartlägger sinsemellan eventuella ändringsbehov i bestämmelserna inom sitt eget förvaltningsområde för att utveckla och förtydliga processerna kring behörighet, samarbete och ledning inom den regionala försörjningsberedskapsverksamheten. I ministeriernas

¹ Säkerhetskommitténs rekommendation <https://turvallisuuskomitea.fi/turvallisuuskomitean-suositus-alueellisen-ja-paikallisen-varautumisen-yhteensovittamisen-edistamiseksi/>

resultatstyrningsprocesser betonas frågor som gäller försörjningsberedskapen. De nationella, regionala och lokala myndigheterna och försörjningsberedskapsorganisationen fördjupar sitt samarbete kring övningsverksamheten och sammanställandet av lägesbilden.

De regionala riskbedömningar som utarbetas i samarbete med den offentliga, den privata och tredje sektorn utgör på den regionala nivån grunden för det riskbaserade försörjningsberedskapsarbetet och arbetet kring beredskapen. De myndigheter på regional och lokal nivå som ansvarar för beredskapen och försörjningsberedskapen uppdaterar eller utarbetar vid behov, i samarbete med försörjningsberedskapsorganisationens regionala aktörer, beredskapsplaner i förhållande till de centrala riskerna på den nationella och regionala nivån. De kontinuerliga riskbedömningsprocesserna på både nationell och regional nivå ska leda till åtgärder för riskhantering och en höjning av beredskapsnivån.

Den regionala beredskapsplaneringen ska kopplas närmare samman med planeringen och styrningen av försörjningsberedskapen på nationell nivå. I de regionala beredskapsplanerna identifieras och beaktas särdragen hos olika regioner samt aktörerna inom tredje sektorn.

Kommunerna och välfärdsområdena spelar en central roll för säkerställandet av försörjningsberedskapen och basservicen i samhället på lokal och regional nivå. Detta framhävs i sådana uppgifter som hänför sig till den kritiska infrastrukturens resiliens och till befolkningens funktionsförmåga och mentala kristålighet. Kommunernas förutsättningar att sörja för försörjningsberedskapen utvecklas och samarbetet kring försörjningsberedskapen mellan kommunerna främjas.

Välfärdsområdena, kommunerna, samkommunerna och andra sammanslutningar av kommuner spelar en betydande roll i trygghandet av kontinuiteten i de funktioner som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen. De säkerställer genom både avtalsbaserade förfaranden och samordning av beredskapsplanerna kontinuiteten i sina egna kritiska funktioner också vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden.

Kommunerna och välfärdsområdena fastställer i samarbete med de ansvariga ministerierna, centralförvaltningen och försörjningsberedskapsorganisationen beredskapsrekommendationer för de funktioner som de ansvarar för och som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen. Dessutom utvecklar kommunerna och välfärdsområdena nätverkssamarbetet kring beredskapen och försörjningsberedskapen och utreder i samarbete med Försörjningsberedskapscentralen förutsättningarna för att intensifiera samarbetet med försörjningsberedskapsorganisationen. I nätverkssamarbetet identifieras och beaktas den roll som aktörer inom tredje sektorn spelar på landsbygden och i synnerhet i glesbygden.

3.5 Lägesbevakning och framförhållning i försörjningsberedskapen

I en omvärld som förändras snabbt spelar lägesbils- och framsynsarbetet en central roll. För att trygga försörjningsberedskapen måste man proaktivt identifiera sådana händelser och fenomen som hotar den. Detta mål kan uppnås genom att man skapar en aktuell och heltäckande lägesbild, som gör det möjligt att upptäcka olika aktörers ömsesidiga beroendeförhållanden och inverkan på andra aktörer. Lägesbilsarbetet stöder också kontinuitetskontrollen hos de organisationer som är kritiska för försörjningsberedskapen och det att ändamålsenliga åtgärder inleds i rätt tid. Genom bevakningen av omgivningen produceras analyser och information som är viktig för framförhållningen, vilka ger riktning för beslut och åtgärder som stöder försörjningsberedskapen.

Inom statsrådet utförs sådant förvaltningsövergripande strategiskt framsynsarbete som producerar proaktiva analyser av omvärlden till stöd för beslutsfattandet i anslutning till beredskapen. Den strategiska framförhållningen över förvaltningsgränserna gör det möjligt för hela statsrådet och Försörjningsberedskapscentralen att få en gemensam uppfattning om även framtida fenomen och utvecklingsförlopp som påverkar försörjningsberedskapen. Försörjningsberedskapscentralen samlar information som är viktig för framförhållningen från aktörer som är kritiska för försörjningsberedskapen via sitt nätverk av pooler och stöder på så sätt statsrådets förvaltningsövergripande framsynsarbete.

För att informationen ska kunna förmedlas och analyseras krävs det nätverksbaserat samarbete. En uppdaterad lägesbild och utbyte av aktuell information kan användas i stor utsträckning för att främja och styra olika samhällsaktörers, i synnerhet företags, självständiga kontinuitetskontroll och beredskap. När det gäller informationsutbyte är det skäl att ägna uppmärksamhet åt att viktig säkerhetsklassificerad information förmedlas utan dröjsmål samt beakta att informationsutbytet är dubbelriktat. Dessutom ska det säkerställas att alla relevanta myndighetsaktörer har tillgång till säkerhetsklassificerade system och att deras personal har giltiga säkerhetsutredningar och rättigheter att behandla uppgifter.

Statsrådets lägescentral svarar i enlighet med lagen om statsrådets lägescentral (300/2017) för sammanställandet, analyserandet och förmedlandet av en lägesbild i anslutning till säkerhetssituationen till stöd för republikens presidents och statsrådets beslutsfattande. Försörjningsberedskapscentralen sammanställer en aktuell och heltäckande lägesbild över försörjningsberedskapen utifrån information som den fått från försörjningsberedskapsorganisationen. Statsrådets lägescentral och Försörjningsberedskapscentralen ska utveckla sitt samarbete kring arbetet med lägesbilden. Ett omfattande lägesbildsarbete förutsätter att tillräckliga rättigheter att få information säkerställs för behövliga myndighetsaktörer. Utrikesministeriets nätverk av beskickningar spelar en viktig roll för uppföljningen av och rapporteringen om internationella utvecklingsförlopp som hänför sig till försörjningsberedskapen.

Gemensamma lägesbilds- och kommunikationsverktyg utvecklas och man övar sig på att använda dem för att förbereda sig inför allvarliga störningar.

3.6 Kompetens och tillgång på kompetent arbetskraft

En gemensam utmaning för alla sektorer är att sörja för personalens kompetens. Tillgången på kompetent arbetskraft är en fråga som också hänger samman med försörjningsberedskapsarbetet. Hanteringen av kompetens som är av avgörande betydelse inom de centrala sektorerna utvärderas i förvaltningsövergripande samarbete med försörjningsberedskapsorganisationen. Målet är att inom de centrala sektorerna utarbeta en färdplan på både kort och lång sikt för att förhindra flaskhalsar i fråga om kompetensen när det gäller uppgifter som är kritiska för försörjningsberedskapen. I färdplanen beskrivs nuläget, nätverket av utbildningsanordnare, utmaningarna och de föreslagna lösningarna i fråga om kompetensbehoven samt de åtgärder som föreslås utifrån dem. Färdplanen ska beredas i samarbete med företrädare för näringslivet och företagen. Man sörjer för att utbildningshelheter som är av avgörande betydelse för försörjningsberedskapen ska bibehållas i högskolornas och yrkesutbildningens utbud. Beredningen av färdplanen inleds med ett pilotprojekt.

I samband med totalreformen av beredskapslagen utvärderas som tjänsteuppdrag de sätt på vilka tillgången på kompetent arbetskraft tryggas i de yrkesgrupper som är kritiska med tanke på samhällets funktion under undantagsförhållanden enligt beredskapslagen.

Det är viktigt att små och medelstora företag och medborgarna är medvetna om kompetensens betydelse för tryggheten av försörjningsberedskapen.

4. Om målen för försörjningsberedskapen och utvecklingsobjekten inom olika förvaltningsområden

Målet för beredskapen är att säkerställa kontinuiteten i de vitala tjänsterna och i infrastrukturens funktion vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Inom den sektorspecifika försörjningsberedskapen är det väsentligt att man identifierar de funktioner och beroendeförhållanden mellan funktionerna som för att försörjningsberedskapen i Finland ska fungera inte får störas. Beroendeförhållandena har blivit allt mer omfattande, vilket kräver bättre identifiering och hantering av kritiska värdekedjor. Ministerierna och försörjningsberedskapsorganisationen främjar samarbetet mellan sektorerna under normala förhållanden. Samarbetet kan utvidgas i enlighet med kraven vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden.

Ministerierna leder, övervakar och samordnar inom sina verksamhetsområden beredskapen enligt beredskapslagen, som innehåller bestämmelser om undantagsförhållanden. Beredskapslagen förpliktar myndigheterna att utarbeta egna beredskapsplaner och vidta förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt sörja för andra åtgärder. I beredskapsplaneringen fästs särskild vikt vid beredskapen inför användning av militära maktmedel samt inför hybridhot och geopolitiska risker.

Försörjningsberedskapsorganisationens pooler sörjer inom sina sektorer för utarbetandet av allmänna beredskapsplaner för näringslivet och stöder beredskapsplaneringen vid de företag som hör till poolen. Försörjningsberedskapscentralen sammanställer en helhetssyn över beredskapsplanerna för de kritiska sektorerna inom näringslivet.

För att trygga försörjningsberedskapen ska staten med behövliga åtgärder säkerställa tillgången på den väsentliga kompetens och tjänsteproduktion som hänför sig till viktiga nationella säkerhetsintressen. Tillgången på sådan arbetskraft som är kritisk för försörjningsberedskapen måste tryggas så väl som möjligt även i situationer där den gränsöverskridande rörligheten begränsas. För att personal som är kritisk för försörjningsberedskapen ska kunna arbeta måste också basservicen fungera i krissituationer.

De ansvariga myndigheterna utarbetar i samarbete med försörjningsberedskapsorganisationen en plan och åtgärder för att trygga tillgången på laboratorietjänster, med beaktande av kemiska och biologiska risker samt strålningsrisker.

4.1 Energiförsörjningen

Energiförsörjningsberedskapen baserar sig på en mångsidig och decentraliserad struktur för el- och värmeproduktionen och på bränslen som går att lagra, en fungerande energimarknad, mångsidiga bränslekällor och funktionssäkra överförings- och distributionssystem samt på sektorintegration, det vill säga att olika energisektorer förenas så att de kan balansera varandras konsumtions- och produktionstoppar.

Energisystemet elektrifieras och produktionen av vind- och solenergi ökar i snabb takt, vilket innebär att man måste säkerställa verksamhetsförutsättningarna för reglerbar energiproduktion som är oberoende av vädret samt för flexibel efterfrågan och energilagring. Teknik som utnyttjar ren vätgas beaktas som en del av framtidens rena energisystem och utvecklandet av energilagringen.

Det är mycket viktigt att överförings- och distributionssystemen är funktionssäkra även vid störningar. Dessutom ska sådana dataförbindelser som är nödvändiga för systemen säkerställas. Tillgången på kompetent personal, reservdelar och komponenter samt reparationsutrustning ska även säkerställas.

Vattenkraft och kärnkraft spelar en viktig roll, både som reglerbar grundkraft i elsystemet och för att i systemet trygga en tillräcklig stabilitet och tröghet (elsystemets förmåga att med hjälp av kinetisk energi som lagrats i systemets roterande massor stå emot ändringar i frekvensen). Förutsättningarna för skilda öar i elsystemet som lämpar sig för återställande av elen ska utredas. Man måste säkerställa att verksamheter som är kritiska för samhället, som bränsledistributionen, laddningsnätet inom transporten och dagligvaruförsörjningen, kan fortsätta vid långvariga störningar i elförsörjningen. Så gott som alla former av värmeproduktion är beroende av el, vilket måste beaktas i planeringen av försörjningsberedskapen i fråga om el. Energiförbrukarnas egen beredskap inför störningar i energiförsörjningen ska främjas.

Värmeproduktionen håller på att elektrifieras, men situationen där värmeproduktionen baserar sig på användningen av bränslen fortsätter ännu en längre tid. Produktionskapaciteten för fjärrvärme och bränslelogistiken ska tryggas. Genom att trygga förutsättningarna för kombinerad produktion av el och värme främjar man förvaltningen av ett funktionssäkert fjärrvärmesystem.

Aktörer inom samhällets olika sektorer ska planera beredskapsåtgärder och delegera ansvaret för åtgärderna inför eventuella avbrott i energidistributionen. Genomförandet av beredskapsplaneringen kräver att man utvecklar samarbetet mellan företag, myndigheter och tredje sektorn. Samverkan mellan olika sektorer vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden ska övas regelbundet på alla nivåer.

Informationsintensiteten i samhället och beroendeförhållandena mellan system tar sig uttryck särskilt i en ökning av beroendeförhållandena mellan transport-, datakommunikations- och energisystemen. Beroendeförhållandena ökar i framtiden i och med övergången till digitala transporttjänster och autonoma fordon.

Inom utvecklingen av den materiella beredskapen ska särskilt tillgången till kritiska reservdelar tas i beaktande. Tillgången på träbaserade bränslen vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden ska förbättras genom att man utvecklar upplagringen av trä för försörjningsberedskapens behov. Man måste se till att träet räcker till genom att upprätta ett riksomfattande nätverk av virkesterminaler, eller en motsvarande lösning där tillgången säkerställs med beaktande av behoven inom försörjningsberedskapen, säkerställa att sekundära vägar och broar är i skick, uppmuntra till skogsvård och säkerställa tillgången på kompetent arbetskraft och lämplig utrustning. Vid övergången till ett nytt energisystem ska försörjningsberedskapen för värmeproduktionen tryggas under övergångsperioden, till exempel i fråga om brännorrens ställning.

Nivån av bränslelagring ska fastställas utifrån behovet i kristider, varvid bland annat konsumtionsbehovet för el- och värmeproduktionens kapacitet samt för myndigheterna inom transporten, det militära försvaret och den inre säkerheten bör bedömas. Utgångspunkten för bedömningen utgörs av energibehovet under minst fem månaders kristid. När det gäller upplagringen av olja måste man också ta hänsyn till problem med tillgången till gas. Fossila bränslen har en viktig roll inom beredskapen, eftersom de lämpar sig väl för lagring.

Upplagringen av förnybara bränslen inom försörjningsberedskapen ska bedömas. Därutöver bedöms det huruvida skyldigheten att betala försörjningsberedskapsavgift kan utvidgas till att även gälla

bioenergi. Försörjningsberedskapscentralen ansvarar för säkerhetsupplagringen. Företagen ansvarar för den obligatoriska upplagringen. Man bör överväga en lindring av kvalitetskraven för bränslen och tillståndsvillkoren för användning av bränslen i undantagsförhållanden. Kontinuiteten i transportererna av bränslen på land och till sjöss ska tryggas.

Den andel av det obligatoriska upplaget för olja som placeras utomlands får uppgå till högst 30 procent. Inom säkerhetsupplagringen ska möjligheterna till nordiskt samarbete bedömas. Säkerhetsupplagringen utvecklas i samarbete med Nato och med beaktande av militära aspekter. Dessutom ska volymmålen för och placeringen av upplagringen av flygfoto-gen bedömas, med hänsyn till det militära försvarets behov.

Vid utvecklingen av den obligatoriska upplagringen av bränslen ska det beaktas att den påverkas av distributionsskyldigheten i fråga om drivmedel som baserar sig på förnybar energi. På grund av flaskhalsarna inom logistiken för flytande naturgas (LNG) utvecklas också den obligatoriska upplagringen av naturgas, särskilt för att säkerställa kapaciteten för kombinerad produktion av el och värme i situationer med toppförbrukning av el. Den ökande betydelsen av vätgas, biogas och andra förnybara gaser ska beaktas när det gäller såväl ledningsgas som så kallad off grid-användning.

Planerna för reglering av el, fjärrvärme och flytande bränslen och tryggnad av virkesförsörjningen ska uppdateras.

Staten ska äga majoriteten av aktierna i och ha bestämmanderätt över innehavaren av stamnätet för el, innehavaren av överföringsnätet för naturgas och de viktigaste importförbindelserna för naturgas. Kommunerna är ägare i många energibolag, och därför är det motiverat att försörjningsberedskapen tas i beaktande i ägarstyrningen av kommunalt ägda energibolag. Möjligheterna att säkerställa funktionsdugligheten hos stamnätet för el och överföringsnätet för gas samt hos de parter som ålagts systemansvar för dessa och att styra deras verksamhet i undantagsförhållanden tryggas genom lagstiftning.

4.2 Kontinuiteten i transportererna

Finlands logistiska ställning har förändrats till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och förändringen bedöms vara bestående. Detta återspeglas också i transportererna och i utvecklingen och planeringen av transportsystemet och transportinfrastrukturen. Klimatförändringarna och åtgärderna för att begränsa dem påverkar transportererna och transportsystemen. Digitaliseringen möjliggör utveckling av verksamheten, till exempel inom logistiken genom användning av positionsbestämning som baserar sig på digitala system och av styrsystem samt av därtill hörande applikationer. Finland måste utveckla informationsresurserna för transportinfrastrukturen och transporttjänsterna så att de stöder kritiska transporter.

Förutsättningarna för transporter som behövs för samhällets vitala funktioner och försörjningen av befolkningen ska tryggas i alla situationer. Transportinfrastrukturen och centrala logistikkedjor samt service, reparations- och reservdelstjänster och tillgång på drivmedel enligt EU-regleringen för kritisk transportmateriel ska tryggas.

Civilsamhällets och det militära försvarets transportbehov måste samordnas. Tillräckliga verksamhetsförutsättningar ska tryggas för bägge i situationer där Försvarsmaktens beredskap höjs och i undantagsförhållanden. En betydande del av samhällets transporter ska skötas på marknadsvillkor också i undantagsförhållanden.

Funktionen och säkerheten i det transportlogistiska systemet samt inhemska transporter och transporter inom utrikeshandeln, inklusive behövliga stödtjänster, som är kritiska för samhället och försörjningsberedskapen tryggas vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Land-, luft- och sjöförbindelserna för Finlands utrikeshandel, gränsövergångsställena på land, logistikcentraler, terminaler, hamnar och flygfält samt transporter inom Finland som är kritiska för försörjningen av befolkningen och för arbets- och näringslivet säkerställs såväl vid allvarliga störningar under normala förhållanden som i undantagsförhållanden. Man sörjer för att de inhemska rederierna kan behålla sitt fartygsbestånd. Finska staten är beredd att vid behov bevilja statsgaranti för skadeförsäkringar som beviljats av försäkringsanstalter, det vill säga i praktiken träda i återförsäkrarens ställe i situationer där kommersiella försäkringar inte är tillgängliga. Närmare bestämmelser om försäkringsgarantin finns i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden (408/2007).

Vid tryggandet av transporterna ska Finlands beroende av internationella nätverk och marknader beaktas. Man måste trygga en så god funktionssäkerhet och kontinuitet som möjligt för Finlands sjötransporter året runt. Vid allvarliga störningar under normala förhållanden övervägs alternativa transportrutter. Man måste identifiera riskerna med transportrutterna och bereda sig på att vidta åtgärder för att styra transporterna till alternativa rutter. Man bereder sig på ökade transportvolymerna på de alternativa rutterna genom planer och övningar samt vid behov genom att bygga behövlig infrastruktur och öka transportkapaciteten redan under normala förhållanden.

Nätverket av kritiska hamnar hör till sådan infrastruktur som ska tryggas nationellt. Funktionen hos transportens knutpunkter, såsom terminaler för landtrafik, bangårdar och flygfält, ska säkerställas. Beredskapen inför cybersäkerhetsrisker och cybersäkerhetsshot inom transporten måste förbättras. Processerna för verksamheten vid allvarliga störningar i datasystemen under normala förhållanden ska fastställas och övas.

Väg-, spår-, vatten- och flygtransporttjänster som är av avgörande betydelse för samhället ska tryggas. I samband med detta ska man också beakta tillgången på personal samt tillgången på och användbarheten hos utrustning och styrsystem vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Tillgången på el och bränslen som är nödvändiga för kritiska leveranskedjor samt informationssystemens och betalningstrafikens funktion ska säkerställas.

Med tanke på smidiga transporter är det viktigt att trafikledsinfrastrukturen fungerar. Försörjningsberedskapen och beredskapen i allmänhet tas i beaktande när trafikledsinfrastrukturen planeras och utvecklas och vid prioriteringen av objekt. Bannätet ska vara tillräckligt reparabelt, och den materiella beredskapen i anslutning till detta ska tas i beaktande.

Genom näringspolitiska åtgärder upprätthålls en tillräcklig internationell konkurrenskraft för sjöfartsnäringen.

För att kontinuiteten i transporterna ska kunna säkerställas är det essentiellt att myndigheterna och näringslivet har ett nära beredskapssamarbete. Beredskapsskyldigheterna för transportsektorn är också av stor betydelse.

4.3 Livsmedelsförsörjningen

Livsmedelsförsörjningens uppgift är att trygga befolkningens tillgång till tillräckligt med föda samt födans kvalitet och säkerhet i alla situationer. Inom livsmedelsförsörjningen måste hela värdekedjan fungera. Ett fungerande samarbete inom livsmedelsbranschen baserar sig på att verksamheten inom

primärproduktionen, livsmedelsindustrin, dagligvaruhandeln, distributionen och måltidstjänsterna stöder varandra samt på myndighetssamarbete i nära anslutning till verksamheten.

En lönsam primärproduktion (jordbruk och fiskerihushållning) samt säkerställande av kunnandet och kontinuiteten utgör grundförutsättningar för tryggandet av livsmedelsförsörjningen. Det är viktigt att primärproduktionen är mångsidig och tillräckligt bred samt att tillgången till kritiska produktionsinsatser säkerställs (inklusive tryggnad av logistiken) och den digitala miljön inom primärproduktionen tryggas. Den relativa andelen importerade råvaror och produktionsinsatser inom primärproduktionen ska minskas i den mån det är möjligt, bland annat genom att öka produktionen av proteingrödor och lokal energiproduktion och stödja återvinning av näringsämnen. Dessutom ska tillgången på gödselmedel och gödselråvara tryggas så att den är tillräcklig med tanke på den nationella livsmedelsförsörjningen.

Statsrådet utövar inflytande över Europeiska unionens jordbrukspolitik så att den gemensamma jordbrukspolitiken och de nationella åtgärderna möjliggör förutsättningarna för jordbruk överallt i Finland. Livsmedelsproduktion är jordbrukets viktigaste uppgift och grunden för försörjningsberedskapen. Målet är att säkerställa kontinuiteten för en inhemsk primärproduktion som är tillräckligt självförsörjande med tanke på försörjningsberedskapen.

I statens säkerhetsupplag lagras spannmål för att säkerställa inhemskt utbud med tanke på allvarliga störningar under normala förhållanden och undantagsförhållanden, så att den mängd som står till förfogande motsvarar den genomsnittliga förbrukningen som människoföda under minst sex månader. Försörjningsberedskapscentralen bedömer emellertid kontinuerligt huruvida nivån av säkerhetsupplaget för spannmål eventuellt behöver justeras. Dessutom upprätthålls säkerhetsupplag av utsäde, foderprotein och andra produktionsinsatser som är nödvändiga för primärproduktionen. Behovet av att säkerhetsupplagra också andra foder än foderprotein och frön av proteingrödor (ärter och bondbönor) ska utredas. Vidare ska det säkerställas att fodertillsatser som har godkänts för att minska överföringen av kontamination från foder till djur och livsmedel samt foderblandningar som innehåller sådana tillsatser finns tillgängliga vid behov.

Det ska utredas vilka åtgärder som är nödvändiga för försörjningsberedskapen inom fiskerihushållningen, till exempel i fråga om behovet av säkerhetsupplagring av kritiska produktionsinsatser för vattenbruk inom primärproduktionen (särskilt foder, läkemedel och vaccin), och sådana åtgärder ska genomföras. Det ska även utredas hur tillgången på fisk för förädlingsföretagen kan tryggas vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden.

Livsmedelsmarknadens funktion och primärproduktionens ställning ska förbättras. Tillräckliga ekonomiska resurser reserveras för växtförädling och upprätthållande av sorter, så att växter och sorter som lämpar sig för de nordliga odlingsförhållandena i Finland finns tillgängliga även i framtiden. Primärproduktionen ska med hjälp av forskning och rådgivning anpassas till föränderliga klimatförhållanden och extrema väderhändelser. Spridning av nya växtskadegörare och djursjukdomar förebyggs. Vid sidan av brännrot är odlings- och strörotv strategiskt viktiga råvaror för landets livsmedelsförsörjning. Säkerställande av tillgången på rotv för bruk som växtunderlag och torrströ är nödvändigt för att trygga verksamhetsförutsättningarna för den inhemska trädgårdsodlingen och husdjursproduktionen.

Beredskapen inom primärproduktionen och den därtill hörande försörjningsberedskapsverksamheten med avseende på allvarliga störningar under normala förhållanden och undantagsförhållanden

utvecklas i samarbete mellan statsförvaltningen, regionala och lokala myndigheter och andra aktörer, såsom organisationer och livsmedelsföretagare.

Livsmedelsindustrin är en del av livsmedelsförsörjningen där det är viktigt att garantera en tillräcklig tillgång på råvaror, material som behövs för processerna och material avsedda att komma i kontakt med livsmedel samt en störningsfri tillgång till energi. Det är inte realistiskt att säkerhetsupplagra livsmedel så att det är tillräckligt för att säkerställa livsmedelsförsörjningen på stor skala, på grund av den stora volymen samt lagringsförhållanden och hållbarhetsfrågor. Därför måste man sörja för att livsmedelsindustrins kapacitet och produktionsförmåga bibehålls, för kontinuiteten i produktionen och för att de logistiska lösningarna inom livsmedelsproduktionen fungerar även i händelse av allvarliga störningar under normala förhållanden.

Livsmedel utgör den största och viktigaste delen av dagligvarorna. I leveranskedjan för dagligvaruhandeln är det väsentligt att sörja för kontinuitetskontrollen, beredskapen och verksamhetsförutsättningarna i fråga om anskaffningar, distributionscentraler och logistik. Ett särskilt utvecklingsobjekt är funktionssäkerheten hos livsmedelslogistiken från primärproduktionen till detaljhandeln överallt i Finland. I framtiden ska aktörer som tillhandahåller måltidstjänster beaktas bättre än tidigare. De viktigaste aktörerna i detta sammanhang är måltidstjänsterna vid skolor, enheter för småbarnspedagogik och social- och hälsovårdsenheter och andra måltidstjänster som klassificeras som kritiska. Vid sidan om tryggheten av marknadens funktionssäkerhet utvecklas också alternativa modeller för distribution av mat vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Utvecklandet av verksamhetsförutsättningarna för dagligvaruförsörjningen vid allvarliga störningar under normala förhållanden fortsätter genom att ett funktionssäkert butiksnätverk byggs upp. Lanthandelsverksamheten på landsbygdsområden stöds, eftersom stödet har betydelse för den allmänna tillgången till tjänster och därmed också för försörjningsberedskapen på landsbygdsområden.

4.4 Vattenförsörjningen

Vattentjänster är basservice som när det gäller samhällen, enheterna inom social- och hälsovården, livsmedelsproduktionen, det militära försvaret samt sådan produktion och service som är kritisk med tanke på försörjningsberedskapen ska tryggas i alla säkerhetssituationer.

De ansvariga myndigheterna, vattentjänstverken och vattenanvändarna ser till att vattenresurserna används på ett hållbart sätt och att avloppsvattnet behandlas på lämpligt sätt. Vattentjänstverken ansvarar för beredskapsplaneringen och verkställandet av beredskapsåtgärder, i samarbete med myndigheterna, kommunerna och de viktigaste kunderna. Vattentjänstverken bereder sig på störningar som hänför sig till bland annat fysisk säkerhet och cybersäkerhet, tillgången på el, energi och kritiska processkemikalier, tillbehör och reservdelar, exceptionella väderförhållanden och råvattenförhållanden, tillgången på kompetent personal samt hybridhot. Vattentjänsterna är också beroende av att informations- och kommunikationsnätverken fungerar och av undersökningslaboratoriernas tjänster.

Regionala och lokala myndigheter, vattentjänstverk och andra regionala aktörer fastställer den beredskapsnivå som krävs för att säkerställa tillräckliga vattentjänster i alla situationer. Som stöd för planen fastställs sådana nationella, regionala och lokala beredskapsåtgärder som behövs för att uppnå servicenivån. Funktionssäkerheten försvagas av att det eftersatta underhållet i fråga om infrastrukturen för vattentjänster är avsevärt på riksnivå. Vattentjänstverkens funktionssäkerhet och ekonomiska verksamhetsförutsättningar ska främjas genom förbättrad tillgångsförvaltning och ändringar i strukturen för ordnandet av vattentjänsterna.

Vattentjänstverken utreder i samarbete med energi-, anordnings- och kemikalieleverantörerna förutsättningarna för att skapa ett system för hantering av störningar i distributionen av kritiska produktionsfaktorer och börjar i den mån det är möjligt bygga upp systemet. Vattentjänsternas funktionssäkerhet och en effektiv verksamhet vid störningar kräver att olika aktörer, såsom räddningsverket, andra myndigheter, material- och tjänsteleverantörer och andra vattentjänstverk, samarbetar och kommer överens om en ansvarsfördelning.

Regionala och lokala myndigheter, vattentjänstverk och andra regionala aktörer, inklusive aktörer inom tredje sektorn, samordnar tillsammans kontinuitetskontrollen och beredskapen i anslutning till vattentjänsterna och annan samhällsteknik, bland annat genom övningar. De aktörer och verksamhetsställen som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen fastställer sina vattenbehov, planerar sin verksamhet vid störningar i vattenförsörjningen och säkerställer alternativa leveranskällor för sin vattenförsörjning i samarbete med vattentjänstverken.

4.5 Avfallshanteringen

Det ansvariga ministeriet bereder behövliga myndighetsbestämmelser om och myndighetsförfaranden för avfallshanteringen, vilka möjliggör en flexibel och säker organisering av insamlingen, transportereringen, mellanlagringen och hanteringen av sådant avfall som uppkommer vid omfattande och allvarliga störningar, såsom exceptionellt stora olje- och kemikalieolyckor, situationer med strålningsrisk och djursjukdomsepidemier, med beaktande av miljö- och hälsoskyddet.

De ansvariga myndigheterna samt aktörerna inom avfallsbranschen fastställer tillsammans den miniminivå för avfallshanteringen som man ordnar och strävar efter att säkerställa i alla situationer samt de kritiska objekt i fråga om vilka man i första hand sköter avfallshanteringen. Som stöd för planen fastställs behövliga nationella och regionala beredskapsåtgärder. Dessutom stärks den cirkulära ekonomins roll, och ömsesidiga beroendeförhållanden med andra sektorer tas i beaktande. Det ansvariga ministeriet säkerställer tillsammans med försörjningsberedskapsorganisationen att tillgängliga och för ändamålet lämpliga avfallsflöden vid eventuell råvarubrist styrs till det ändamålet.

4.6 Den kritiska industrin

Finlands ekonomi är beroende av en framgångsrik exportindustri. Säkerställande av verksamhetsförutsättningarna för och konkurrenskraften hos den finländska industrin utgör grunden för försörjningsberedskapen. Staten arbetar för att sådan industriproduktion, behövlig kompetens och produktutveckling samt forskning som är av avgörande betydelse för försörjningsberedskapen finns i Finland även i fortsättningen. De ansvariga ministerierna ska främja en konkurrenskraftig verksamhetsmiljö för näringslivet och genom myndighetsåtgärder säkerställa verksamhetsförutsättningarna för produktion av nyttigheter och kritisk produktionsverksamhet. Målet stöds av att det utarbetas en industripolitisk strategi på lång sikt.

De ansvariga ministerierna och Försörjningsberedskapscentralen utvecklar tillsammans med försörjningsberedskapsorganisationen den materiella beredskapen inom den kritiska industrin samt stöder beredskapen på företags- och sektornivå och kontinuitetskontrollen. Kritiska aktörer ansvarar för sin organisations del för kontinuitetskontrollen samt för utvecklandet och genomförandet av beredskapsåtgärder som stöder försörjningsberedskapen.

Den materiella beredskapen inom den kritiska industrin måste utökas selektivt och urvalet av metoder för den materiella beredskapen utvidgas. Säkerställandet av tillgången till kritiska mineraler och

metaller har fått en allt större betydelse till följd av den ökade efterfrågan på ren energi och den geopolitiska situationen. Nya verktyg och metoder för att trygga tillgången och skapa en bättre lägesbild utvecklas. Utvecklingsarbetet utförs som samarbete mellan den offentliga sektorn och näringslivet.

Statens säkerhetsupplag samt skyddsupplagring som stöd för den kritiska industrins funktionssäkerhet ska utvecklas. Inom den kritiska industrin ska dessutom avtalsbaserade partnerskapsarrangemang utvecklas och utnyttjas. Den avtalsbaserade beredskapen ska ökas.

4.7 Byggnad och underhåll av den fysiska infrastrukturen

En snabb tillgång till byggnadskapacitet vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden ska säkerställas särskilt när det gäller tryggheten av kritisk infrastruktur. Inom byggnadsberedskapen ska man beakta tillgången till den byggnads- och reparationskapacitet som samhället behöver och tillgången på byggprodukter i synnerhet under en militär konflikt, i undantagsförhållanden och vid allvarliga störningar under normala förhållanden.

Inom byggnadssektorn och industrin som tillverkar byggprodukter bereder man sig också på att stödja Försvarmakten i en situation med förhöjd beredskap och i undantagsförhållanden. Försvarmakten och byggnadsindustrin förvaltar och utvecklar avtalsarrangemangen för beredskapsbyggandet så att de kan utnyttjas även för beredskapen med tanke på allvarliga störningar under normala förhållanden samt för att reparera och skydda samhällets kritiska infrastruktur. Planerna för att reglera byggandet och byggprodukter ska uppdateras och genomförandet av dem övas regelbundet. Det tillspetsade säkerhetsläget förutsätter avtal om produktionsreserveringar med Försvarmakten och med ett allt större företagsnätverk. Upplagringsarrangemangen preciseras i samarbete med Försvarmakten, Försörjningsberedskapscentralen och företag som är kritiska för försörjningsberedskapen.

De ansvariga myndigheterna ska upprätta planer och administrativ beredskap för att snabbt genomföra sådana omfattande byggnadsprojekt som landets försvar kräver. I verksamheten ska markanvändningen och planeringen av den beaktas i högre grad än tidigare.

4.8 Social- och hälsovården samt den sociala tryggheten

Beredskapen och förberedelserna inom social- och hälsovården inför att svara på internationella, nationella och regionala risker utvecklas genom att de fem samarbetsområdenas roll stärks. Inom den offentliga sektorn har välfärdsområdena en central roll, men utöver dem måste också den privata sektorns stora betydelse tas i beaktande. Försörjningsberedskapsorganisationen stöder beredskapsarbetet inom den offentliga och den privata social- och hälsovården. Metoder för att skapa en lägesbild över beredskapen inom social- och hälsovården utvecklas i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet, beredskapscentren för social- och hälsovården och Institutet för hälsa och välfärd. Försörjningsberedskapsorganisationen stöder skapandet av en riksomfattande lägesbild över den materiella beredskapen och den privata sektorn.

Funktionsförmågan och resurserna inom social- och hälsovården ska lämpa sig för mångsidig användning också vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Försörjningsberedskapsorganisationen stöder social- och hälsovården i synnerhet när det gäller att bygga upp och upprätthålla den materiella försörjningsberedskapens förmåga på nationell nivå. Inom detta samarbete ska också det militära försvarets behov beaktas.

Social- och hälsovården är beroende av fungerande infrastruktur, stödtjänster, diagnostik, digitala informationsresurser och system och utbildad personal samt av material, utrustning och läkemedel som är särskilda för sektorn. Tjänsternas kontinuitet måste tryggas under alla förhållanden. Försörjningsberedskapen i fråga om materiella resurser inom social- och hälsovården baserar sig i stor utsträckning på den internationella marknaden och på importen av läkemedel, behandlingsutrustning och medicintekniska produkter. De logistiska kedjorna måste fungera. I utvecklandet av försörjningsberedskapen inom social- och hälsovården på nationell nivå betonas särskilt sådana funktioner som det råder ett kritiskt behov av eller i fråga om vilka behovet ökar vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden och där tryggandet av funktionerna kräver undantagsarrangemang och undantagsresurser. Den nationella produktionskapaciteten och förmågan att tillhandahålla tjänster ska utvecklas förutom i fråga om kritiskt medicinskt material även när det gäller syre och blodprodukter.

Tillgången på det medicinska material och de medicintekniska produkter som behövs för att skydda och värna om befolkningens välbefinnande och hälsa samt tillgången på kliniska näringspreparat för medicinska ändamål tryggas under normala förhållanden och undantagsförhållanden i samarbete med servicesystemet och Försörjningsberedskapscentralen. Lagen om obligatorisk lagring av läkemedel (979/2008) ska reformeras. De roller och uppgifter som den offentliga, privata och tredje sektorns aktörer har vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden samt i fråga om beredskap skrivs tydligt in i lagstiftningen.

Inhemsk produktion av material och produkter som är av avgörande betydelse för social- och hälsovårdens verksamhet tryggas i den mån det är möjligt. Samarbetet för att minimera svinn i lagren och säkerställa en tillräcklig omsättning i lagren utvecklas tillsammans med välfärdsområdena. Det är Försörjningsberedskapscentralens uppgift att vid behov säkerställa tillgången, genom till exempel kompletterande upplagring eller avtal som säkerställer tillgången.

Försörjningsberedskapsorganisationens verksamhetsmodeller inom socialvården utvecklas och utvidgas till att gälla kritiska privata aktörer inom socialvården. Samtidigt tas det i särskilt beaktande att socialvårdens egen materiella beredskap ska vara tillräcklig. Den stöds vid behov genom statens säkerhetsupplagring.

Beredskapen inom social- och hälsovården ska vara förenliga med strukturerna för internationellt samarbete (till exempel EU, Nato och det nordiska samarbetet). Förutsättningarna att ge och ta emot internationellt bistånd ska säkerställas. Samarbetet måste utvecklas på europeisk och särskilt på nordisk nivå, så att tillgången på de viktigaste läkemedlen, medicintekniska produkterna och infusionsvätskorna i Finland säkerställs.

Det är nödvändigt att trygga kontinuiteten i den infrastruktur som hänför sig till den sociala tryggheten, särskilt i syfte att trygga försörjningen för dem som får olika förmåner. För att trygga utbetalningen av förmåner och befolkningens försörjning är det behövligt att fortsätta utvecklandet av aktörernas egna reservarrangemang samt beredskapssamarbetet inom försäkringsbranschen. De typiska beroendeförhållandena inom finansbranschen står i centrum av den sociala trygghetens funktion. Beredskapen hos dessa aktörer och hos samarbetsorganen inom branschen samt förenligheten mellan olika arrangemang under undantagsförhållanden ska säkerställas på förhand.

4.9 Finansiella tjänster

Vissa betal-, konto- och värdepapperstjänster som tillhandahålls av finansiella aktörer för medborgare, företag, sammanslutningar och staten är av avgörande betydelse. Med tanke på

samhällets funktionsförmåga och befolkningens försörjning måste företagen inom sektorn trygga dessa kritiska tjänster vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Kritiska betaltjänster är åtminstone gireringar och återkommande betalningar, tjänster för dagliga betalningar, såsom kortbetalningstjänster, kontanttjänster och betalningar mellan banker, samt skuldhanteringstjänster. Kritiska värdepapperstjänster är tjänsterna för handel, clearing, leverans och förvaring av värdepapper samt kapitalanskaffningen för företag och sammanslutningar som är kritiska för statens verksamhet och samhällets funktion och användningen av deras värdepappersinnehav.

Finansbranschen är mycket beroende av bland annat tjänster och infrastruktur i andra delar av Europa, omfattande verksamhet i det digitala samhället, datakommunikation och kontinuerlig elförsörjning. Möjligheten att använda internationella tjänster säkerställs i så stor utsträckning som möjligt, men tillhandahållandet av kritiska betal- och värdepapperstjänster måste säkerställas genom nationella reservarrangemang. Lagstiftningen ska uppdateras till behövliga delar i syfte att främja beredskapen i fråga om kritiska tjänster.

Försörjningsberedskapen i fråga om ekonomiförvaltningen utvecklas inom samarbetsstrukturen för försörjningsberedskapen. Viktiga processer inom ekonomiförvaltningen är löneförvaltningstjänster, behandling av inköps- och försäljningsfakturer och administrering av betalningstrafiken.

4.10 Klimatförändringar, extrema väderhändelser och rymdväder

De globala utmaningar och möjligheter som klimatförändringarna medför påverkar Finlands försörjningsberedskap både direkt och indirekt. En del av riskerna gäller direkt Finlands nationellt kritiska infrastruktur och försörjningsberedskap, men särskilt störningar och multiplikatoreffekter i internationella värdekedjor har också indirekt effekt i Finland. De positiva och negativa övergångseffekter som begränsningen av klimatförändringar medför påverkar villkoren för försörjningsberedskapen och ska beaktas i beredskapen.

De risker, sårbarheter och riskområden som klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald, extrema väderhändelser och rymdväder medför med tanke på försörjningsberedskapen samt den effekt som dessa fenomen har på säkerställandet av försörjningsberedskapen och samhällets vitala funktioner ska identifieras och hanteras bättre än tidigare.

Forsknings- och utredningsverksamheten i fråga om klimatförändringar samt rymdstormar och andra naturliga risker som hänför sig till rymden ska riktas så att kritiska serviceproducenter och infrastrukturförvaltare bättre kan förbereda sig på de risker och effekter som är förenade med dessa fenomen.

Beredskapen och minskningen av riskerna förutsätter produktion av praktisk information och upprätthållande av riskanalyser, identifiering av effekterna av och riskerna med fenomenen samt insikt i de funktioner, tjänster och infrastruktur som är kritiska för försörjningsberedskapen. Försörjningsberedskapsorganisationen har som uppgift att säkerställa att man på ett övergripande och samordnat sätt bereder sig på sådana tvärsektorielementära risker och effekter för försörjningsberedskapen som hänför sig till klimatet och rymden.

4.11 Rymdsektorn

De rymdbaserade tjänster som behövs för samhällets funktion och för myndighetsarbetet ska i alla situationer stå till försörjningsberedskaps-, säkerhets- och försvarsaktörernas förfogande. Man ska vara förberedd inför eventuella störningar och ha förmåga att minimera störningarnas effekt på myndighetsverksamheten och samhällets funktion. För dessa ändamål krävs det nationell förmåga och internationellt samarbete samt stärkande och utnyttjande av Finlands särdrag.

Finland utvecklar sin nationella förmåga genom att stärka den nationella kompetensen särskilt i fråga om hanteringen av satellitsignaler och opererande av infrastruktur på marken. Internationellt samarbete innehar en nyckelposition när det gäller utvecklingen av rymdbaserade förmågor. Finland deltar aktivt i arbetet för att uppnå de behövliga förmågorna i Europeiska unionen, Europeiska rymdorganisationen och Nato.

Beredskapen och säkerheten i samhället ska stärkas på bred front bland annat genom att man utvecklar upprätthållandet av den nationella rymdlägesbilden. Därutöver identifieras de värdekedjor och den infrastruktur som hänför sig till utnyttjandet av rymdtjänster, och man bereder sig på risker som hotar kontinuiteten i deras funktion. Tillgången till förmågor som kräver internationellt samarbete upprätthålls och säkerställs genom samarbetsavtal, aktivt deltagande i utvecklandet av satellitsystem och operativt samarbete.

I den nationella rymdstrategin för 2024–2030 fastställs syftet med och målen för Finlands rymdverksamhet samt åtgärderna för att uppnå dessa.

4.12 Räddningsväsendets, befolkningsskyddets och polisens försörjningsberedskap

Det förändrade internationella säkerhetsläget och de hot som klimatförändringarna medför ställer nya utmaningar för räddningsväsendet och befolkningsskyddet. Hotet om användning av militära maktmedel samt den ökade risk för allvarliga störningar och storolyckor till följd extrema väderhändelser som klimatförändringarna medför ska i allt högre grad beaktas som utgångspunkter för räddningsväsendets och befolkningsskyddets beredskap. I och med Finlands Natomedlemskap och hotet om användning av militära maktmedel betonas också räddningsväsendets behov av att öka samarbetet, samordningen och informationsutbytet mellan den militära och den icke-militära beredskapsverksamheten, i synnerhet när det gäller befolkningsskyddets beredskap.

Upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet möjliggör kontinuiteten i samhällets vitala funktioner. Polisens, räddningsväsendets och befolkningsskyddets tjänster och verksamhet utgör en betydande del av den inre säkerheten. Genom dem skyddas civilbefolkningen samt tryggas verksamhetsförutsättningarna för den kritiska infrastrukturen och försörjningsberedskapen. Att ovannämnda tjänster och verksamhet fungerar utan störningar är av stor betydelse för hanteringen av allvarliga störningssituationer under normala förhållanden och av undantagsförhållanden.

Den breda uppsättningen uppgifter för räddningsväsendet och befolkningsskyddet, vilka omfattar allt från förebyggande av olyckor till skydd av civilbefolkningen vid ett väpnat angrepp, och det kompetensunderlag som dessa uppgifter kräver samt den materiella beredskapen förutsätter långsiktig planering och beredskap samt tillräckliga resurser.

De kapacitetsområden som är kritiska för räddningsväsendets och befolkningsskyddets försörjningsberedskap är ledning och kommunikation, larmande och varning av befolkningen och materiallogistiken samt tekniska system som hänför sig till dessa. Den inhemska produktionen av

material och produkter som är av avgörande betydelse för räddningsväsendet, befolkningskyddet och polisen bör tryggas och säkerställas genom nationell och regional upplagring och avtal som säkerställer tillgången.

4.13 Informationsförmedling

Informationsförmedling omfattar innehållsproduktionen hos sådana massmedier som förbundet sig vid journalistiska principer, publiceringen av innehållet i fysisk och elektronisk form samt den riktade distributionen eller massdistributionen av innehållet.

En av prioriteringarna vid tryggandet av samhällets funktion är att under alla förhållanden trygga verksamhetsförutsättningarna för en fri och flerstämmig informationsförmedling som stöder säkerheten i samhället och en ansvarstagande yttrandefrihet. Det är nödvändigt att trygga masskommunikationen och dess infrastruktur.

De sociala medierna utgör en viktig del av medielandskapet. Också felaktig information sprids snabbt via sociala medier. De kan användas som verktyg vid avsiktlig och skadlig informationspåverkan. Man måste kunna följa hur innehåll utanför de journalistiska processerna påverkar säkerheten och försörjningsberedskapen.

4.14 Den militära försörjningsberedskapen

Det civila samhällets beredskap ska beaktas som något som både möjliggör den militära beredskapen och som tillsammans med den utgör den andra hälften av den övergripande säkerheten. Den övergripande säkerheten fungerar endast om målet med försörjningsberedskapsverksamheten är att trygga kontinuiteten i samhällets vitala funktioner vid allvarliga störningar under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Det civila samhällets kapacitet att fungera under en militär konflikt avgör i den nuvarande säkerhetspolitiska omgivningen även nivån på totalförsvaret.

Det förändrade säkerhetsläget ställer Finland inför nya säkerhetsutmaningar. Hotet om användning av militära maktmedel mot Finland måste i högre grad än tidigare beaktas som en central utgångspunkt också för den icke-militära beredskapsverksamheten. I och med Finlands Natomedlemskap framhävs behovet av att öka samordningen och informationsutbytet mellan den militära och den icke-militära beredskapsverksamheten.

Den vidsträckt kunskapsbas som landets försvar behöver förutsätter långsiktig och säker resursallokering. Den nationella forsknings- och innovationspolitiken ska systematiskt riktas också till helheter som beaktar det militära försvarets och den nationella säkerhetens intressen. Säkerställandet och utvecklandet av kompetensen och den nationella försörjningsberedskapen förutsätter ett långsiktigt samarbete mellan universitet, forskningsinstitut, utbildningsanordnare och finländska försvarsindustriföretag.

En tillräckligt självständig försvarsindustriell produktionsverksamhet i Finland, nödvändiga säkerhetsupplag som stöder försvaret och teknisk kompetens bildar grunden för försörjningsberedskapen. De kapacitetsområden som är kritiska för den militära försörjningsberedskapen är ledning och nätverksverksamhet, underrättelseverksamhet, övervakning och stödet till målbestämning samt inflytande och skydd.

Det är av stor vikt att säkerställa en störningsfri drift av kritiska tekniska system och produktionen av sådant kritiskt förbruksmaterial som används i försvaret, såsom ammunition. Med tanke på det

nationella försvarets kapacitet är det viktigt att också under undantagsförhållanden kunna integrera, förvalta och underhålla kritiska system i tillräcklig utsträckning och med behövlig hastighet. Självständig användning av de mest kritiska systemen måste säkerställas nationellt.

I och med digitaliseringens framskridande framhävs den digitala säkerheten. Cybersäkerheten och krypteringstekniken får allt större betydelse. I synnerhet den allt viktigare roll som den banbrytande tekniken spelar ska beaktas i de lösningar som hänför sig till den nationella försvarsindustriella produktionsverksamheten och tekniska kompetensen.

I och med Finlands medlemskap i Nato ska förutsättningarna för export och internationaliseringen inom den finländska försvarsindustrin främjas, eftersom det samtidigt stärker både det militära försvaret och försörjningsberedskapen på den nationella nivån. Militär försörjningsberedskap skapas också genom fördjupat samarbete mellan den inhemska och utländska industrin, vilket i sin tur främjar och ökar deras ömsesidiga beroende.

På den nationella nivån säkerställer man att de inhemska tjänsteproducenterna även i fortsättningen spelar en central roll för tryggheten av den militära försörjningsberedskapen. Verksamheten kan främjas genom att man utvecklar och fördjupar de befintliga beredskapsmodellerna. Genom avtal om produktionsreservering, krigsekonomiavtal, ramavtal och partnerskapsavtal bedrivs långsiktiga samarbeten där tjänsteproducenter vid behov bereder sig på och förbinder sig till att producera tjänster också under undantagsförhållanden.

Försvarsförvaltningen främjar bi- och multilateralt försörjningsberedskapssamarbete för att möjliggöra gemensam utveckling, fördelning och användning av den militära kapaciteten. Samarbetet med Nato, EU och Nordefco är av central betydelse vid sidan av de viktiga bilaterala relationerna. Av särskild vikt för det nordiska samarbetet är ammunitionslogistik och ammunitionsproduktion samt upprätthållandet och upplagringen av försvarsmateriel. Samarbetet mellan Försvarsmakten och Försörjningsberedskapscentralen fördjupas i fråga om materiell beredskap, planering, lägesbildsverksamhet och informationsutbyte, övningsverksamhet samt internationellt samarbete. Förutsättningarna och arrangemangen för samarbetet mellan försvarsförvaltningen och Försörjningsberedskapscentralen i kristid bedöms och preciseras i ljuset av de nya säkerhetsutmaningarna.

Förutsättningarna för att effektivt ta emot och lämna externt militärt stöd (inklusive värdlandsstöd) säkerställs som en del av utvecklandet av försvaret. I det internationella samarbetet främjas skapandet av heltäckande och bindande militära försörjningsberedskapsarrangemang. Som en del av försörjningsberedskapens internationaliseringsdimension ska utvecklingen av de landförbindelser som ersätter sjöförbindelser och av förbindelserna inom landet påskyndas. Särskilt spårtrafiken står i fokus när det gäller att hitta lösningar för de kritiska materialflödena i det nya säkerhetspolitiska läget. Vid genomförandet av projekten ska användningen av olika internationella finansieringsmekanismer (EU, Nato) utnyttjas fullt ut.

5. Utveckling och finansiering av försörjningsberedskapsverksamheten

Försörjningsberedskapen utvecklas långsiktigt utifrån riktlinjerna för utveckling i statsrådets parlamentariskt beredda redogörelse om försörjningsberedskapen (SRR 8/2022 rd).

Finansieringen av de försörjningsberedskapsåtgärder som myndigheterna ska ansvara för är en del av den normala planeringen av ekonomin och verksamheten vid de relevanta ministerierna eller ämbetsverken och inrättningarna inom deras förvaltningsområden. De åtgärder som nämns i beslutet

om målen genomförs inom förvaltningsområdena i den mån det är möjligt inom ramen för deras resurser. Man behandlar och fattar beslut om åtgärder som kräver finansiering separat inom processerna för budgeten och planen för de offentliga finanserna. Enligt redogörelsen om försörjningsberedskapen finansieras ur försörjningsberedskapsfonden i regel inte sådana långvariga försörjningsberedskapsfunktioner under normala förhållanden som sektorministerierna ansvarar för och som kan finansieras med medel under det ansvariga ministeriets huvudtitel i statsbudgeten.

Försörjningsberedskapscentralen bereder sig på att i undantagsförhållanden och vid sådana allvarliga störningar som kan jämföras med dem utan dröjsmål finansiera med medel ur försörjningsberedskapsfonden sådana statliga åtgärder som behöver vidtas med tanke på störningen. Försörjningsberedskapsfondens bärkraft måste bedömas och säkerställas, så att de åtgärder som enligt lag finansieras med medel ur fonden och sådana åtgärder som hänför till beredskap och allvarliga störningar kan finansieras under alla förhållanden. I samband med reformen av försörjningsberedskapslagstiftningen ses finansieringssystemet för försörjningsberedskapen och försörjningsberedskapsavgiften över för att stärka den finansiella grunden för försörjningsberedskapsverksamheten och för att bevara försörjningsberedskapsfondens bärkraft.

Uppföljningen av de anslag som använts för försörjningsberedskapen ska utvecklas så att man i fortsättningen bättre ska kunna beräkna beloppet av de ekonomiska resurser som årligen använts för försörjningsberedskapsarbetet. Det är svårt att få heltäckande information om den statsbudgetfinansiering som används för försörjningsberedskapsfunktionerna, eftersom den finansiering som anvisas för tryggnad av försörjningsberedskapen och beredskapen ofta ingår i finansieringen av andra funktioner.

I 12 § i beredskapslagen (1552/2011) finns särskilda bestämmelser om myndigheternas skyldighet att vidta förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden. Myndigheterna ska beakta kostnaderna för sådana beredskapsåtgärder vid anvisandet av sina omkostnader. Bestämmelser om finansieringen av myndigheternas verksamhet i exceptionella situationer utfärdas separat.

6. Uppföljning av statsrådets mål

Hur statsrådets mål för tryggnad av försörjningsberedskapen framskrider följs regelbundet upp. Arbets- och näringsministeriet svarar för uppföljningen. Ministeriet utarbetar en plan för verkställandet av beslutet om målen för försörjningsberedskapen i samarbete med de övriga ministerierna och Försörjningsberedskapscentralen. I planen för verkställandet fastställs de olika myndigheternas ansvarsområden och en närmare tidsplan för åtgärderna.

7. Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft den 24 oktober 2024.

Helsingfors den 24 oktober 2024

Näringsminister
Wille Rydman

Konsultativ tjänsteman
Henri Backman